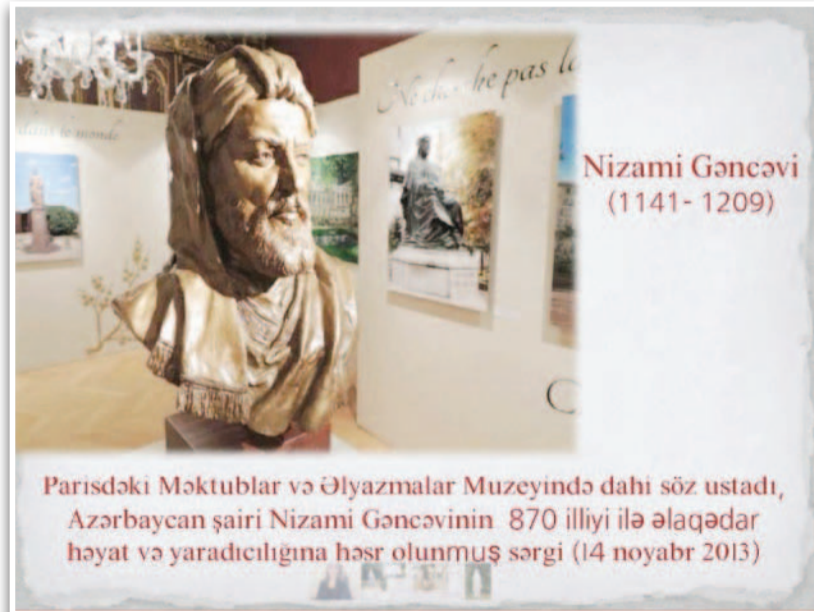

Azərbaycan-Fransa mədəni əlaqələrinin bariz nümunəsi

Çoxəsrlilik tarixə malik qədim mədəniyyət ölkəsi Azərbaycanda nəinki indi, həm də on illər bundan əvvəl Fransa anlayışı həmişə yüksək mədəniyyətlə, savad və ziyalılıqla bağlanmışdır. Bütün bunlar azərbaycanlıların bir çox nəsilərinə Fransa tarixinə, mədəniyyətinə, mədəni-mənəvi dəyərlərinə ehtiram hissi aşılamışdır. Azərbaycan xalqı Fransa tarixini, onun yazıçılarının əsərlərini, mədəniyyət xadimlərini, habelə dünya sivilizasiyasına bu ölkənin verdiyi töhfələri, müasir nailiyyətlərini yaxşı bilir və tanıyır.

Zəngin mədəniyyətə, ənənələrə sahib olan Fransada 14 iyul 1789-cu ildə baş vermiş inqilabdan sonra dünyada demokratiyanın inkişafında və yayılmasında fransız xalqı mühüm rol oynamışdır. Fransız xalqının mütəfəkkir insanları, böyük şəxsiyyətləri – Jan Jak Russo, Şarl Lui Monteskyö, Robespayer, Volter, Didro və digərlərinin yaratdıqları demokratiya prinsipləri həm Fransada, həm də demokratiyanı qəbul etmiş digər ölkələrdə yayılmış, özünə hüquq qazanmış və bu təcrübə dünyanın hər yerində çox faydalı nümunə olmuşdur. Hazırda Fransa Respublikası öz zəngin tarixi ənənələrindən istifadə edərək, onun əcdadlarının müəyyənləşdirdiyi yol ilə qətiyyətlə gedir və öz ölkəsini dünya birliyində layiqincə təmsil edir.

Demokratik və bəşəri dəyərlərə sadıq müstəqil Azərbaycan xarici siyasətində məhz Fransa Respublikası ilə əlaqələrə xüsusi diqqət yetirməsi heç də təsadüfi deyildir. İki ölkə arasında qarşılıqlı münasibətlərin tarixi kökləri orta əsrlərə gedib çıxır.

Bu əlaqələrin tarixi qədimliyini sübut edən dəlillərə IX və X əsrlərdə rast gəlmək olar. Bu gün də Şərq və Qərbarasında böyük ticari körpü rolunu oynayan Qədim İpək Yolu xalqlarımız arasında dostluq münasibətlərinin əsasını qoymuşdur.

Məlumat üçün deyə bilərik ki, ilk dəfə olaraq fransız şərqişünası Bar-telemi D'Erblo 1697-ci ilə aid "Şərq

diqqəti ancaq müasir mərhələdə, yəni ölkəmiz müstəqillik əldə etdikdən sonra iki ölkə arasında yaranmış əlaqələrdən bəhs olunması yerinə düşər.

1991-ci il dekabrın 31-də Sovet İttifaqının süqutu elan edildikdən az sonra Fransa rəsmi olaraq Azərbaycanın müstəqilliyini tanımışdır. İki ölkə arasında diplomatik münasibətlər 21 fevral 1992-ci ildə

kitabxanası ensiklopedik lüğəti"ndə Azərbaycan ədəbiyyatına dair altı məqalə yazmışdır. Bu məqalələr Avropada Azərbaycan haqqında ilk yazılı məxəzlər hesab olunur. Daha sonra dünya ədəbiyyatına əvəzsiz töhfələr vermiş yazıçı-səyyah Aleksandr Düma 1858–1859-cu illərdə Qafqaza səfər etmiş və Azərbaycan haqqında xoş xatirələrini "Qafqaz səfəri" kitabında bölüşmüşdür. Bu səfər ona o qədər təsir göstərmişdir ki, "Qafqaz" adlı qəzet də nəşr etməyə başlamışdır.

XIX əsrin dünya şöhrətli fransız yazıçısı, məşhur fantastik əsərlərin müəllifi Jül Vern özünün "Klodius Bombarnak" (1892) əsərində Azərbaycanın Gəncə və Bakı şəhərlərindən bəhs etmiş, Bakının ticarət və liman şəhəri kimi xüsusi əhəmiyyətini vurğulamış, bu şəhərin Asiya və Avropa mədəniyyətlərinin qovuşma məkanı kimi təsvir etmişdir. Əlbəttə tarixi keçmişimiz Avropanın aparıcı dövlətlərindən biri olan Fransa ilə əlaqələrimizdən bizə çox məlumat verə bilər. Lakin bu əlaqələrin tarixindən qıscaca danışmaq əsas

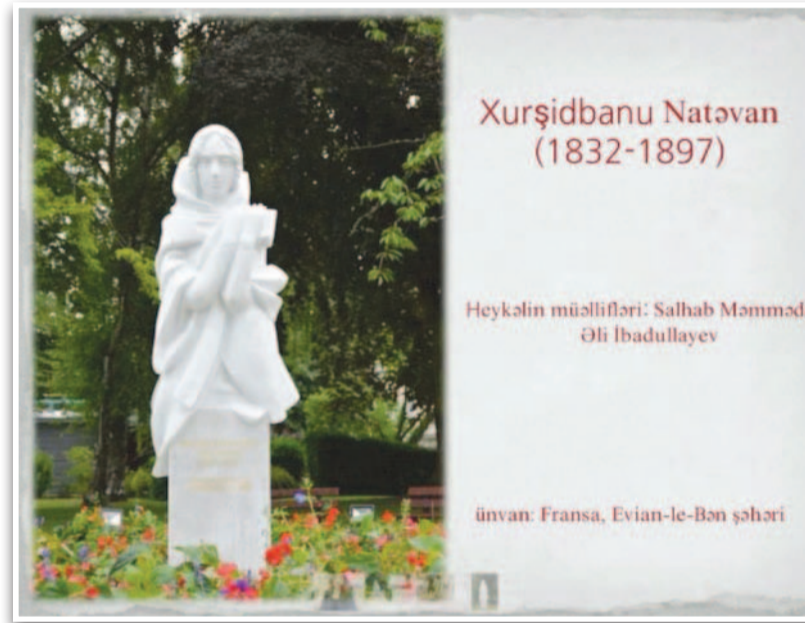
qurulmuşdur. Belə ki, Fransa 16 mart 1992-ci ildə Azərbaycanda, 20 oktyabr 1994-cü ildə isə Azərbaycan Fransada səfirliyini açmışdır.

Bir faktı qeyd etmək yerinə düşər ki, Türkiyədən sonra Azərbaycanda səfirliyini açmış ikinci dövlət Fransa olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyev Prezident vəzifəsinə seçildikdən sonra ilk xarici rəsmi səfərini 1993-cü ildə Fransaya etmişdir. Səfər zamanı Fransa ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığa dair sənədlər imzalanmış və bundan sonra dövlət və hökumət başçıları arasında yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərləri hər iki ölkə arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin ildən-ildə daha da möhkəmlənməsinə xidmət etmişdir. Ulu öndər demişdir: "Şübhəsiz ki, Fransa ilə Azərbaycan arasında, xalqlarımız arasında dövlətlərarası münasibətlər həmişə paklığı, səmimiyyəti, açıqlığı ilə ümumbəşəri dəyərlərə və demokratik prinsiplərə sadıqlığı ilə səciyyələnməkdədir."

Tarixi və mədəni köklərə əsaslanan, möhkəm dostluq, əməkdaşlıq şəraitində inkişaf edən Azərbaycan-Fransa münasibətlərinin bugünkü səviyyəsi xüsusi məmnunluq doğurur. 2003-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilən İlham Əliyev də xaricə ilk rəsmi səfərini Fransadan başlamışdır. 23 yanvar 2004-cü ildə Yelisey Sarayında Fransa Respublikasının sabiq Prezidenti Jak Şirak tərəfindən ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təltif edildiyi "Fəxri Legionun Böyük Xaç Komandoru" ordeninin Prezidenti İlham Əliyevə təqdim olunması mərasimi keçirilmişdir. Bütün bu tarixi faktların təhlili xalqlar arasında böyük etimadın və qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmləndiyindən xəbər verir.

Məlum olduğu kimi, hər iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına rəvac verən siyasi, iqtisadi sahələrdə olduğu kimi, o cümlədən, irqindən, dilindən, dinindən aslı olmayaraq, xalqları bir araya gətirən humanitar və mədəniyyət sahəsindəki əlaqələrin çox böyük rolu vardır. Bu gün Fransanın ali təhsil ocaqlarında yüzlərlə Azərbaycanlı tələbə təhsil alır, Fransa Dövlət Şərq Dilləri və Mədəniyyətləri İnstitutunun (INALCO) bir neçə

fakültəsində Azərbaycan dili və tarixi tədris olunur. Ötən il isə Fransanın Nant şəhərində Azərbaycan məktəbi fəaliyyətə başlamışdır. Eyni zamanda, respublikamızın 338 məktəbində, eləcə də yeddi ali təhsil müəssisəsində fransız dili tədris edilir. Fransız dilinin tədrisi Azərbaycanda rus və ingilis dillərindən sonra üçüncü yerdə gəlir. Bakı Slavyan Universitetində Viktor Hüqo adına Fransız Dili və Ədəbiyyatı Mərkəzi, Azərbaycan Dillər Universitetində Fransa Mərkəzi yaradılmışdır. Əlavə olaraq qeyd edək ki, Azərbaycan və Fransa prezidentlərinin birgə təşəbbüsü ilə

yaradılan və fəaliyyətlərini uğurla davam etdirən Bakı Fransız Liseyi və Azərbaycan-Fransız Universiteti (UFZ) ölkələrimiz arasında elm-təhsil, ümumilikdə, mədəni əlaqələrimizin inkişafına töhfə verməkdə davam edir.

2004-cü ildən fəaliyyətə başlamış elm və təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman, ekologiya, sosial sahələrdə, həmçinin Azərbaycanın xaricdə dəstəklənməsinə, onun mədəni irsinin qorunmasına yönəlmiş digər sahələrdə müxtəlif layihələr həyata keçirən Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə reallaşan "Tolerantlığın ünvanı – Azərbaycan", "Qafqazın mirvarisi olan Azərbaycanın mədəni dəyərləri" və s. kimi bir sıra layihələri çərçivəsində Fransanın müxtəlif regionlarında 20-dən çox kilsənin bərpasına yardım edilmişdir. Belə ki, 1320–1340-cı illərdə salınmış, üzərində Müqəddəs Məryəm və İsa peyğəmbərin (ə.) həyatı əks olunmuş Strasburq Kafedral kilsəsinin vitraj şüşələrinin, Versal Sarayının parkındakı qədim, ümumbəşər abidələrin – "Amazonka" (1685–1693, müəllif Jak Buirret) və "Qulpları fəvri başları ilə bəzədilmiş vaza"nın (1687–1705, müəllif Klod Berten), Fransanın Orm Departamentində X–XII əsrlərə aid 7 kilsənin bərpası işlərini həyata

keçirmişdir. Azərbaycanın Avropa mədəni irsinə verdiyi töhfələri yüksək qiymətləndirən Fransa rəsmisi, Strasburq şəhərinin meri R. Ris vurğulamışdır: "Biz Heydər Əliyev Fondunun ayırdığı maliyyə yardımını gözəl jest kimi dəyərləndirir, XI əsrə aid qədim tarixi abidənin təmiri məqsədilə göstərdiyi diqqət və qayğı-nı yüksək qiymətləndiririk".

Aparılan uğurlu mədəniyyət diplomatiyasının nəvbəti bariz nümunəsi olaraq, 2011-ci il aprelin 18-də Parisin "Vandom" meydanındaki "Egvo" hotelində "Odlar yurdu Azərbaycanın müasir əsərləri"

Məqsədimiz sülh, rifah və tərəqqi üçün çalışmaqdır!

Mehriban ƏLİYEVƏ
Azərbaycan Respublikasının
Birinci vitse-prezidenti

XXI əsr birləşdirən ədəbi körpü" adlı layihəsi çərçivəsində Fransanın bir sıra şəhərlərində tədbirlər təşkil edilmişdir. Belə ki, Mütlüz şəhərindəki Yuxarı Elzas Universitetində Nizami Gəncəvi adına ədəbiyyat və mədəniyyət kafedrası açılmışdır. Elə həmin layihə çərçivəsində Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə univertetin filologiya fakültəsinin konfrans zalı təmir edilərək Məhsəti Gəncəvinin adı verilmişdir.

Azərbaycanın mədəniyyət siyasətinə dəstək məqsədi daşıyan bu layihələrin davamı olaraq Tovuz və Konyak şəhərləri arasında imzalanan qardaşlaşma xartiyası əsasında Konyak şəhərinin mərkəzində – meriya bağında dünya şöhrətli rübailər ustası Məhsəti Gəncəvinin ağ marmardan heykəli ucaldılmışdır. Daha sonra İsmayılı və Evian-le-Bən şəhərləri arasında imzalanmış dostluq və əməkdaşlıq xartiyası çərçivəsində Evi-ən Kommunikasiya naziri Frederik Mitteran da iştirak etmişdir. 2011-ci il iyulun 16-da isə San-Trope şəhərində II Ramatüel Klassik Musiqi Festivalı çərçivəsində "Azərbaycanın mədəni zənginlikləri" mövzusunda sərgi təşkil edilmişdir. 2012–2014-cü illərdə Kann, Miluz, Strasburq, Şabli, Bove, Van, La Roşel, Bordo, Evian və Leqldə bir sıra layihələr çərçivəsində sərgi və konsertlər keçirilmiş, burada ölkəmizin qədim və zəngin tarixinə, mədəniyyətinə dair eksponatlar – xalça və xalça məmulatları, misgərlik nümunələri, şəkəllər, Azərbaycan milli geyimləri, milli musiqi alətləri, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, incəsənəti, eləcə də milli mətbəximizlə bağlı fransız dilində nəşr olunmuş kitablar nümayiş etdirilmişdir.

2013-cü ildə Parisdəki Məktublər və Əlyazmalar Muzeyində dahi Azərbaycan şairi, görkəmli söz ustası Nizami Gəncəvinin 870 illiyi ilə əlaqədar sərgi keçirilmiş, Məhsəti Gəncəvinin 900 illiyi Fransanın Reymss və Miluz şəhərlərində təntənəli şəkildə qeyd olunmuşdur. Daha sonra "Nizami Gəncəvi və Məhsəti Gəncəvi: XII əsrlə

Hor iki ölkə arasındakı dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin

daha da möhkəmlənməsindən, onun sarsılmazlığından xəbər verən mühüm məqamlardan biri də ölkəmizin xaricdə ilk Mədəniyyət Mərkəzinin məhz Fransada açılması faktıdır. 2012-ci ilin sentyabrın 19-da Parisin mərkəzində – Eysel qülləsi yaxınlığında yaradılan Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi milli mədəniyyətimizin təbliğ olunması istiqamətində atılan ən önəmli addımlardan biridir. Hər birimizə məlumdur ki, Azərbaycanın mədəniyyət tarixindən xüsusi əhəmiyyəti ilə seçilən bu hadisə dünya gündəminə mədəniyyətlər və sivilizasiyalararası dialoqun önəmli platforması kimi daxil olan ölkəmizin tanındılmasına xidmət edir.

Göründüyü kimi, Azərbaycan ilə Fransa arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişafına və möhkəmləndirilməsinə xidmət edən layihələri sadaladıqca bitməz. Odu ki, qeydlərimi yekunlaşdırıb, bir mədəniyyət işçisi olaraq, vüqulamaq istərdim ki, bütün bu nailiyyətlər və uğurların böyük iradəyə, zəngin dövlətçilik təcrübəsinə və dərin siyasi təfəkkürə söykəndiyini dilə gətirməyimiz şərtidir. Ölkə rəhbərliyinin davamlı inkişafa əsaslanan siyasi strategiyası yeni-yeni potensialların aşkar olunmasına, innovativ yeniliklərin və kreativ yaradıcılığın inkişaf etməsinə rəvac verir. Şübhəsiz ki, qazanılmış nailiyyətlər imkan verir ki, Azərbaycan gənci öz qarşısına daha yüksək məqsədlər qoysun və bu məqsədlərdən irəli gələn vəzifələri müəyyənləşdirsin. Bu gün müasir dünya mədəniyyəti platformasında mühüm rol alan ölkəmizin uğurlu çağırışları hər birimizi qürurlandırır və daha da təşəbbüskar olmağa dəvət edir. Bu baxımdan, biz daim irəli addımlamal, Vətənimiz doğma Azərbaycanımızın inkişafı və tərəqqisi naminə bütün səylərimizi, intellektual potensialımızı səfərbər etməliyik.

Günay ƏLİYEVƏ,
Mədəniyyət Nazirliyi Mədəniyyət
üzrə Elmi-Metodik və
İctisartırma Mərkəzinin
şöbə müdiri